

ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒՄ ՄԻԱԼԹԵԱՆ ԵՕԹՆԵԱԿԻ

ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԻ ՄԷջ

1967ի վեցօրեայ պատերազմէն յետոյ սկիզբ առած գեղեցիկ սովորութեան մը համաձայն — եղելութիւնը ոչ մէկ կապ ունի յիշեալ քաղաքական դէպքին հետ, որուն հետեանքով Երուսաղէմի Հին Քաղաքը ևս անցաւ Խորաչէլեան իշխանութեան տակ — այս տարի ևս, 22-29 Յունուարի միջն, Երուսաղէմի մէջ կայացաւ Եկեղեցիներու — կամ Քրիստոնէական — Միութեան Եօթնեակը:

Մասնակցող Եկեղեցիները ինչպէս այդ վսկեմ նպատակին համար գործածուած աղօթավայրերը եղան գրեթէ նոյն, նման նախընթաց տարիներուն: Ըսինք զրերէ, որովհետեւ փոխան Ասորիներուն, որոնց վանքը առաջնորդող ճամբան փակուած էր Քովստի չէնքերուն փլուզման վտանգին պատճառաւ, Ռուսեր, երկրորդ տարին ըլլուզով, իրենց մասնակցութիւնը (թէև ոչ՝ գործօն) բերին յիշեալ շարժումնին:

Այս տարի ևս առաջին աղօթածողովը կայացաւ Անկիլիքաններու Սէյնթ Ճօրճ Եկեղեցւոյ մէջ: Քարոզիչն էր համայնքակետ Սամիր Քաֆիթիթի Եպս., որ խօսեցաւ վերջին քսան տարիներու ընթացքին եկիւմենիք շարժումին պարզած դրական երեւոյթներու մտաին, շնչար գնելով սակայն Անկիլիքան և Լուտերական Եկեղեցիներու միջն սերտացող յարաքիրութիւններուն վրայի Եղան տաղեր, աղօթք-մաղթանքներ և Ս. Գրական ընթերցումներ: Տիրապետող լիզուններն էին Անգլիերէնն ու Արարերէնը:

23 Յունուար, Երկուշաբթի, դարձեալ երեկոյեան ժամը 5ին, Ս. Յակոբեանց Մայր Տաճարի մութուլոյս կամարներուն տակ խոնուած էին բաղմազդի Քրիստոնեաններ, Եկեղեցական թէ աշխարհական, այր թէ կին, ալեոր թէ Թարմատի: Նկատի առած ամիսուկէս առաջ Հայաստանի մէջ պատահած ահաւոր երկրաշարժը, այս տարի, զանազան լեզուններով կատարուած Աստուածանչական ընթերցումներէ և Մննդեան ու Յայտնութեան տաղ-մեղեդիներէ բաղկացած հոգեգրաւ յայտագրի մը աւարտին, Պատր. Փօխանորդ Գերշ. Տ. Կիւրեղ Եպս.ի նախագահութեամբ և օտար հոգեկորականներու մտանակցութեամբ, հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեցաւ յիշեալ աղէտի բազմանազար զոհներուն համար: Նոյն նիւթն էր որ իր խօսքին մէջ շօշափեց Բարշ. Վարդան Սրբ. Անձմեան, Ամերիկահայ, որ քանի մը ամիս առաջ քաղաքս եկած էր ուսանելու մեր Ընծայարանին մէջ:

24 Յունուար, Երեքշաբթի, Լուտերականներու Եկեղեցիին էր կարգը: Յաղութական — Անկիլիքան, Լուտերական, Սկովտական — կրօնաւորներէ բացի, յայտագրին մէջ մաս ուռաւ Յոյն-Կաթոլիկ համայնքի պետ Գերշ. Լութֆի Եպս. Լահնամէ կուռ ելոյթ մը ունեցաւ Արաբ-Լուտերական Եպս. Նահիմ Նասօսար: Աւարտին, երիցատան մէջ հացն ու գինին կը սպասէին ճաշակուելու բազմալեզու ներկաններէն:

25 Յունուար, Զօրեքշաբթի, Ֆրանչիսկաններու Ս. Փրկիչ Մայր Տաճարն էր ժամադրավայրը: Քարոզիչն էր համայնքի փօխանորդ Հայր Ճօրճ Պուսթանի, Ս. Գրական և Աւետարանական ընթերցուածներու համար գործածուած լեզուններն էին Արաբերէնը, Անգլիերէնը, Ֆրանչիսկանը, Խոտլիերէնը Սպաններէնն ու Գիրմաններէնը: Եղան նաև Փօլօններէն և Փօրթուգալիերէն լեզուններով մաղթանքներ: Երգեհոնի վրայ ճարտարերէն նուտագուեցան Տիրամօր գովարանութեանը նուիրուած զմայլի մեղեդիներ, ինչպէս նաև միջնադային կրօնական գասական երաժշտութեան գլուխ-գործոցներէն մասեր, Գերշ. Կիւսթուը տուաւ փակման օրհնութիւնը:

26 Յունուար, Հինգշաբթին վերապահուած էր ամենէն խօսրհրդաւորը ութօրեայ հանդիսութեանց: Ժամը 4ին, երբ մօտակայ Տորմիսիսն Արքայարանի զանգերը հշտալուր կը զօշանջէին, Սիոնի Վերջին Ընթերեաց Վերնատունը ասեղ ձգելիք տեղ չէր մնացած: Հոն էին Հայն ու Լատինը, Հապէչն ու Ասորին, Անկիլիքանը, Կաթո-

լիկ Յոյնը, Աւաերականն ու Սկզբահացին ու նոյնիսկ . . . Նորագարձ Հրեան, որուն մայրենի, Հին-Կտակարանեան լեզուն ալ հնչեց քրիստոնէութեան անդրանիկ սրբարանի հնաբոյր կամարներուն տակ: Նոր-Կտակարանի բնագրային լեզուն ալ — Յունարէնը — իր տեղը ապահոված էր բազմանիս ու խճող յայտագրին մէջ: Խմբավարութեամբ Դպրապետ Պր. Սահակ Գալայճեանի և մասնակցութեամբ Քաղցրաձայն Հայր Գուսանի, մեր տիրացուներն ալ հոգեսոր երգերով բերին իրենց պատուարեր մասնակցութիւնը: Աւարտին, Տորմիսիանի վանահայր Հայր Փիքոնը հրաւէք ըրաւ ներկաներուն այցելելու նախ քովստի, Ս. Հոգւոյ մատուաը, քանի մը վայրկեան առանձնական աղօթքի և հոգեսոր խոկումի պահ մը ունենալու (Յոյն-Կտթուլիկ Եպիսկոպոսի Լահամամ տուաւ հոն իր փակման օրն սութիւնը ներկաներուն) և ապա Առայրառանի հիւրասրանը՝ համեստ ընդունելութեան մը:

Ուրբաթ, 27 Յունուարի երեկոյեան, քաղաքիս Հրէտկոն բաժնին մէջ գտնը-
ւող Եթովպական եկեղեցին լեցուն էր ամէնտգգի հաւատացեալներով, որոնք հակա-
ռակ անձրեւոտ օգին և օթոպիւսի սպասարկութեան (Հրէտկոն Շաբաթը սկսած էր)՝
չդոյցութեան, հոն փութացած էին քաղաքի այլոզան և հեռաւոր թաղամասերէն:
Հոգէ. Տ. Գոււսան Արեղայ Պողոս Առաքեալի թուղթերէն հատուած մը կարդաց: Այլ
հոգեուրականներ ևս մաս առին յայտագրին մէջ: Հապէշ Եկեղեցւոյ միալար երաժը-
տութիւնը երկարօրէն գգուեց ականջները ներկաներուն:

Հարսթ, 28 Յունուարի երեկոյեան, Russian Compoundի Ա. Աղեքսանդր եկեղեցին ըստ բաւականին լիքն էր ժողովուրդով, "րոնց մօտ երկու ժամեր ունենալիք եղան Ռուս Եկեղեցոյ հմայիչ երգեցողութեան, վարդապետներէ և մայրապետներէ փոխառացուած: Խուսաց Մեծաւորը ըրաւ բորի գալուստի քանի մը խօսք:

վերջին օրը, 29 Յունատարի կիրակին, զոյդ հանդիսութիւններով փակուեցաւ Եկեղեցիներու Միութեան Խօթնեակը:

Առաջինը կատարուեցաւ առաւօտեան ժամը 11 ին, Ֆրանչիսկեաններու Մայք Տաճարին մէջ, ուր Ասորի - Կաթոլիկ համայնքի պատ Մօնս. Փիէռ Ապտ էլ Ահատ իր Եկեղեցւոյ ծեսով պատարոգեց և քարոզով մը Եկեղեցւոյ Ներկայ բաժանեալ վերագրեց Եկեղեցւոյ կեդրոսնական հեղինակութեան դէմ ցուցարերուած ըմբոստութեան:

Վերջինը կատարուեցաւ երեկոյեան ժամը 5 ին, Յոյն-Կաթոլիկներու Աւետման Եկեղեցւոյ մէջ, ի Ներկայութեան շարժումին մասնակցող բոյոր հոգեոր պետերուն կամ անոնց Ներկայացուցիչներուն Համայնքապետ Լութֆի Եպս. Լահնամ, Բիւզանդական Եկեղեցւոյ երեկոյեան ժամերգութեան աւարտին, բորձրիմաստ քարոզով մը կեցեց Քրիստոնէական սիրոյ ու համագործակցութեան կենսականութիւնը, մանաշչանք Ս. Երկրի Ներկայ խառնուկ կացութեան մէջ և նիւթապաշտ ու հոկակրօն գտղափարաբանութիւններով յագեցած սա զարուն: Յետոյ օրհնուեցան ձէթն ու ցորենը, հացն ու գինին, որմէ ետք հոգեորականները տուին իրենց օրհնութիւնը ներկանեռուն և ուսուն աւ ճաշակեցան մերջին երկութէն և հիւրասիրուեցան:

Յիշեալ աղօթագով վերուն մեր կողմէ մտանակցողներն էին Հոգչ. Տ. Անու-
շաւան մը զաթանեան եւ Հոգչ. Տ. Գուստավ Արդ. Ալճանեանը:

Յաւարտ մեր այս գրութեան, չենք կրնար չարտայալիսէ մեր գոհունակութիւնը ի տես աւարուէ աարի ծաւալող այս գեղեցիկ շարժումին, ու նոյն ժամանակ արտմութիւնը, ի տես անկէ հեռու մասցողներուն — մասնաւորապէս Յոյն Օրթատոքս և Ղպտի Եկեղեցիներ (վերջինին բացակայութիւնը մասամբ հասկնալի ու հանդուրժելի): Այսպէս կը պատահի երբ ճշմարտութիւնը միակ ու ամբողջապէս մեզի սեփականացնելու մեծամութենէն ու սնավառութենէն կ'առաջնորդուինք և կը տարուինք ծուռ ու սխալ նկատելու դաւանանք ուրիշին, գուրկ իր մէջ ամփոփելէ տարրեր՝ քրիստոնէական կրօնի ուղղափառ հաւատալիքներէն: